

Szkolne plany nauczania

Zachęcam do analizy materiału opracowanego przez zespół w składzie: Ewa Fortunka, Hanna Miernik, Beata Niziołek, Barbara Presman

Pozdrawiam wszystkich - Wiesław Jakubiec

Akty prawne powiązane z przygotowaniem arkusza organizacji szkoły

- 1) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.),
- 2) ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.),
- 3) ustawa z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (Dz. U. z 2007 r. Nr 226, poz. 1675, z późn. zm.),
- 4) ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416, z późn. zm.),
- 5) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (skierowane do publikacji w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej),
- 6) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17),
- 7) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 stycznia 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 18),

Akty prawne powiązane z przygotowaniem arkusza organizacji szkoły

- 8) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz. 142, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 marca 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (skierowane do publikacji w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej),
- 9) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36, poz. 155, z późn. zm.),
- 10) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 grudnia 2003 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji czwartej godziny obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego (Dz. U. Nr 217, poz. 2128),
- 11) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. Nr 67, poz. 756, z późn. zm.),
- 12) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. Nr 173, poz. 1072),
- 13) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. Nr 175, poz. 1086),

Akty prawne powiązane z przygotowaniem arkusza organizacji szkoły

- 14) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 11, poz. 114),
- 15) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. Nr 19, poz. 167),
- 16) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. Nr 214, poz. 1579),
- 17) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 30 lipca 2002 r. w sprawie warunków tworzenia, organizacji oraz działania klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego (Dz. U. Nr 126, poz. 1076),
- 18) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki (Dz. U. Nr 56, poz. 506),
- 19) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 1997 r. w sprawie zasad organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim (Dz. U. Nr 14, poz. 76).

- **Od dnia 1 września 2009 r. wchodzi w życie nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej i gimnazjum.**
- **Nową podstawę programową będzie się stosować począwszy od roku szkolnego 2009/2010 w przedszkolach, w klasie pierwszej szkoły podstawowej i w klasie pierwszej gimnazjum.**
- **W pozostałych klasach szkoły podstawowej, tj. kl. II-VI, oraz II i III gimnazjum do zakończenia cyklu kształcenia w tej szkole stosuje się dotychczasową podstawę programową.**

Jednakże w zależności od potrzeb i możliwości szkoły podstawowej, w latach szkolnych 2009/2010 – 2013/2014 w klasach IV – VI (w których stosuje się dotychczasową podstawę programową), dyrektor szkoły, po uzyskaniu pozytywnej opinii rady pedagogicznej, może postanowić o stosowaniu dla przedmiotów: język obcy nowożytny, wychowanie fizyczne i etyka „nowej” podstawy programowej.

W związku z powyższym ulegną również **zmianie ramowe plany nauczania dla I etapu edukacyjnego** (klasy I-III szkoły podstawowej) **i III etapu edukacyjnego** (gimnazjum)

Zmiany w ramowych planach nauczania w klasach I-III szkoły podstawowej i gimnazjum wprowadzają:

- **w klasach I-III szkoły podstawowej** niezmienną tygodniową liczbę godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych w cyklu kształcenia (60 godzin) i zmniejszoną z 6 do 3 tygodniową liczbę dotychczasowych godzin do dyspozycji dyrektora szkoły;
- **w gimnazjum** zwiększoną o 6 (z 82 do 88) tygodniową liczbę godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych w tym cyklu kształcenia i zmniejszoną z 6 do 3 liczbę dotychczasowych godzin do dyspozycji dyrektora.

Wzrost tygodniowej liczby obowiązkowych zajęć edukacyjnych w gimnazjum wynika z tego, że nowymi obowiązkowymi zajęciami edukacyjnymi będą: **drugi język obcy nowożytny oraz edukacja dla bezpieczeństwa.**

Ramowy plan nauczania określa tygodniowy wymiar godzin zajęć edukacyjnych:

- 1) **obowiązkowych zajęć edukacyjnych o charakterze dydaktyczno-wychowawczym**, w toku których odbywa się nauczanie przedmiotów, bloków przedmiotowych, o których mowa w § 3 ust. 10, realizacja modułów, kształcenie zintegrowane (edukacja wczesnoszkolna) lub realizacja ścieżek edukacyjnych, o których mowa w ust. 5 pkt 3, oraz zajęć w profilu,
- 2) **zajęć z religii/etyki**,
- 3) **godzin do dyspozycji dyrektora szkoły:**
  - a) godzin przeznaczonych na realizację zajęć, o których mowa w ust. 5,
  - b) godzin przeznaczonych na realizację zajęć, o których mowa w ust. 5a,
- 4) **zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych**,
- 5) **zajęć socjoterapeutycznych** organizowanych dla uczniów z dysfunkcjami i zaburzeniami utrudniającymi funkcjonowanie społeczne.

Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły mogą być przeznaczone na (§2 ust 5 rozporządzenia):

- zwiększenie liczby **godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych**
- **realizację dodatkowych zajęć edukacyjnych, dla których nie została ustalona podstawa programowa**, lecz program nauczania tych zajęć został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania, a w przypadku klas, w których realizowana jest dotychczasowa podstawa programowa kształcenia ogólnego⁴) - także na realizację dodatkowych zajęć edukacyjnych z języka obcego, języka mniejszości narodowej, etnicznej lub języka regionalnego, nieujętych w ramowym planie nauczania dla danego etapu edukacyjnego, jeżeli wymiar godzin umożliwia realizację podstawy programowej ustalonej dla tych zajęć,
- **realizację ścieżek edukacyjnych**, obejmujących zestaw treści i umiejętności o istotnym znaczeniu wychowawczym, których realizacja może odbywać się w ramach nauczania przedmiotów lub bloków przedmiotowych, o których mowa w § 3 ust. 10, lub w postaci odrębnych zajęć - w przypadku klas, w których realizowana jest dotychczasowa podstawa programowa kształcenia ogólnego.
- zorganizowanie zajęć dla grupy uczniów z uwzględnieniem ich potrzeb, w tym zajęć **dydaktyczno – wyrównawczych i zajęć ruchowych o charakterze korekcyjnym**
- w przypadku klas, w których realizowana jest dotychczasowa podstawa programowa kształcenia ogólnego.
- nauczanie historii i geografii kraju pochodzenia mniejszości narodowych i dziedzictwa kulturowego mniejszości etnicznych – w szkołach z nauczaniem w języku mniejszości narodowych, etnicznych lub języku regionalnym,

Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły mogą być również przeznaczone na (§2 ust 5a rozporządzenia):

- **zajęcia zwiększające szanse edukacyjne uczniów:** na pracę z uczniem zdolnym lub z uczniem mającym trudności w nauce
- **zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów**
  - w wymiarze ustalonym przez dyrektora szkoły, z uwzględnieniem art. 42 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela.

Czas pracy nauczyciela

- Od 1 września 2009 roku, każdy nauczyciel szkoły podstawowej i gimnazjum będzie miał obowiązek przeprowadzenia i rejestrowania jednej godziny zajęć tygodniowo poza pensum, proporcjonalnie do wykonywanego wymiaru zajęć.
- Od 1 września 2010 roku, zgodnie z art. 42 ust. 2 Karty Nauczyciela, nauczyciele szkół podstawowych i gimnazjów będą mieli obowiązek przeprowadzenia i rejestrowania dwóch godzin zajęć tygodniowo poza pensum, proporcjonalnie do wykonywanego wymiaru zajęć.

Czas pracy nauczyciela

Obowiązku prowadzenia zajęć w wymiarze określonym w art. 42 ust. 2 pkt 2 nie stosuje się do dyrektora i wicedyrektora szkoły oraz nauczyciela, który obowiązki dyrektora lub wicedyrektora szkoły pełni w zastępstwie nauczyciela, któremu powierzono to stanowisko, a także do nauczycieli przedszkoli publicznych, szkół i placówek prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego.

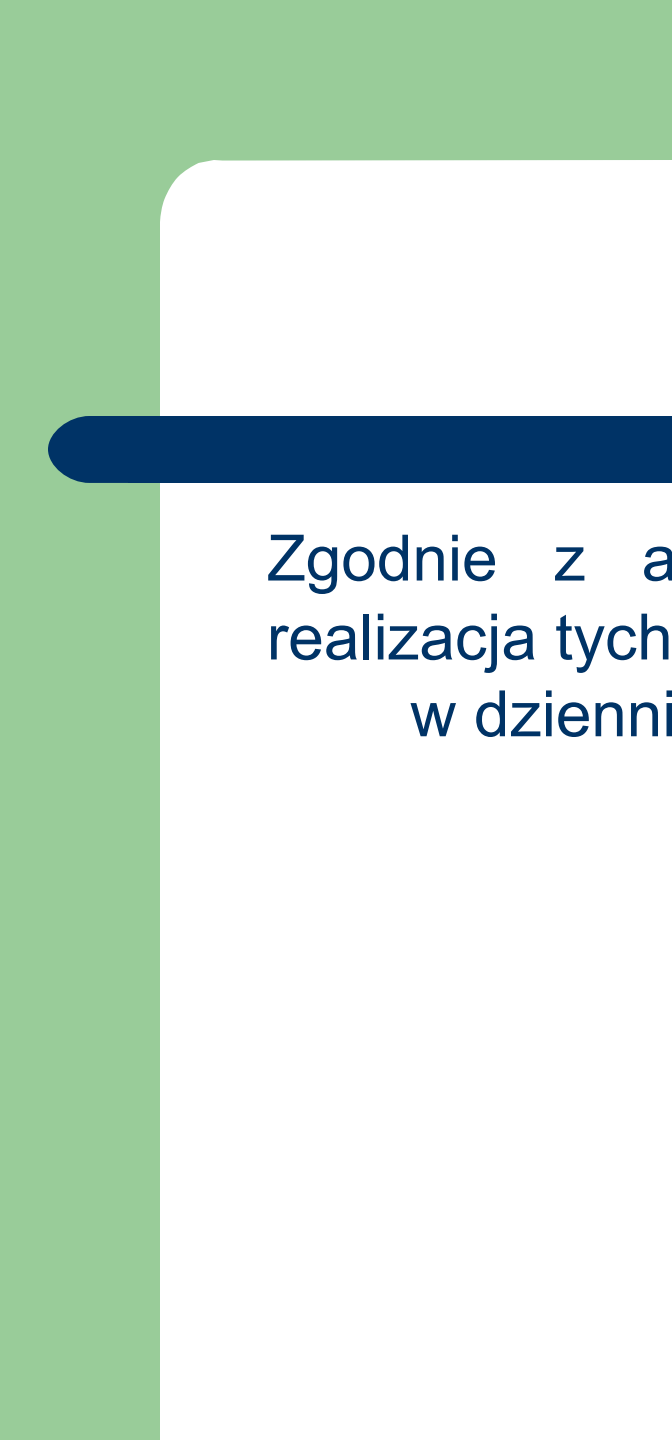
Proponuje się następujący sposób wyliczenia tych godzin:

Jeśli nauczyciel jest zatrudniony w niepełnym wymiarze np. na **15/18** to:

15 x 36(tyg) : 18 = 30 - w ewidencji należy wykazać 30 godzin w ciągu roku szkolnego

reasumując: nauczyciel zatrudnionego na **n/18** mamy **n x 36 (tyg) : 18** godzin w ciągu roku szkolnego.

Nauczyciel zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy (niezależnie od liczby godzin ponadwymiarowych) przeprowadza i rejestruje **1 godzinę tygodniowo poza pensum.**

Zgodnie z art. 42 ust. 7a Karty Nauczyciela, realizacja tych godzin musi być rejestrowana w dziennikach zajęć pozalekcyjnych.

W okresie przejściowym godziny do dyspozycji dyrektora szkoły będzie się przydziałało:

- 1) zgodnie z przepisami dotyczącymi **dotychczasowych ramowych planów nauczania** (czyli w klasach II-III szkoły podstawowej i II-III gimnazjum) – w wymiarze 4 godzin w dwuletnim cyklu kształcenia, natomiast w klasach IV-VI szkoły podstawowej bez zmian;
- 2) zgodnie **ze zmienionymi ramowymi planami nauczania** – w wymiarze 3 godzin w trzyletnim cyklu kształcenia.

Tygodniowy limit godzin obowiązkowych w klasie I szkoły podstawowej

W klasach I szkoły podstawowej, w których realizowana będzie nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych, dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć z religii/etyki **nie może przekroczyć 24.**

Tygodniowy limit godzin obowiązkowych w klasie I gimnazjum

W klasach I gimnazjum, w których realizowana będzie nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych, dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć z religii/etyki **nie może przekroczyć 33.**

Religia/etyka

- **Zajęcia z religii/etyki** są realizowane zgodnie z rozporządzeniem MEN z dnia 14 kwietnia 1992 roku w sprawie warunków i sposobu organizowania religii w szkołach publicznych.

W klasach IV-VI szkoły podstawowej i w gimnazjum podział na grupy jest obowiązkowy:

- na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z **informatyki** i **technologii informacyjnej** - w w oddziałach liczących więcej niż 24 uczniów, z tym że liczba uczniów w grupie nie może przekraczać liczby stanowisk komputerowych w pracowni komputerowej,

Dyrektor szkoły w porozumieniu z organem prowadzącym szkoły dostosuje organizację obowiązkowych zajęć edukacyjnych z informatyki i technologii informacyjnej w terminie do 31 sierpnia 2012 roku

W klasach IV-VI szkoły podstawowej i w gimnazjum podział na grupy jest obowiązkowy:

- na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z **języków obcych**, z tym że przy podziale na grupy należy uwzględnić stopień zaawansowania znajomości języka obcego; zajęcia są prowadzone w grupach oddziałowych, międzyoddziałowych lub międzyklasowych liczących od **10 do 24** uczniów,
- W gimnazjum, liczącym nie więcej niż dwa oddziały każdej klasy, zajęcia z języków obcych oraz z przedmiotów ujętych w podstawie programowej w zakresie rozszerzonym mogą być prowadzone w grupach, w tym w grupach międzyoddziałowych, liczących nie mniej niż 7 uczniów.

W klasach IV-VI szkoły podstawowej i w gimnazjum podział na grupy jest obowiązkowy:

- na nie więcej niż połowie obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, dla których z treści programu nauczania wynika konieczność prowadzenia ćwiczeń, w tym **laboratoryjnych** - w oddziałach liczących więcej niż 30 uczniów,

W klasach IV-VI szkoły podstawowej i w gimnazjum podział na grupy jest obowiązkowy:

Zajęcia wychowania fizycznego są prowadzone w grupach liczących od **12 do 26** uczniów. Dopuszcza się tworzenie grup międzyoddziałowych lub grup międzyklasowych.

W klasach IV – VI szkoły podstawowej i w gimnazjum zajęcia wychowania fizycznego mogą być prowadzone oddzielnie dla dziewcząt i chłopców.

Już od dnia 1 września 2009 r. szkoła może we wszystkich klasach realizować nową podstawę programową w zakresie wychowania fizycznego; decyzja w tej sprawie jest podejmowana samodzielnie przez każdą szkołę.

W szkole podstawowej i gimnazjum prowadzi się 4 godziny wychowania fizycznego, z których, jak do tej pory, **1 godzina może być realizowana** zgodnie z rozporządzeniem w sprawie dopuszczalnych form realizacji czwartej godziny wychowania fizycznego.

Uwaga! W projekcie nowelizacji ustawy o kulturze fizycznej, nad którym obecnie trwają prace legislacyjne w Sejmie, przewidywane jest dopuszczenie do realizacji w innych formach dwóch godzin wychowania fizycznego.

W klasach IV-VI szkoły podstawowej i w gimnazjum podział na grupy jest obowiązkowy:

- na zajęciach **wychowania do życia w rodzinie** zgodnie z rozporządzeniem MEN z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

Wdż w gimnazjum nie jest modułem WOS, jest organizowany z godzin do dyspozycji dyrektora.

Zmienia się zasada udziału ucznia w zajęciach wdż. **Jeśli rodzic nie wyrazi pisemnego sprzeciwu – uczeń ma obowiązek uczestnictwa w zajęciach (projekt).**

Godziny wdż nie są wliczane do tygodniowego limitu godzin.

Należy pamiętać, że:

- Nowa podstawa programowa **nie zawiera na żadnym etapie edukacyjnym dotychczasowych ścieżek edukacyjnych.**
- Należy też pamiętać, że zajęcia **wychowania do życia w rodzinie** w klasach gimnazjum, w których realizowana jest nowa podstawa programowa, będą prowadzone w **ramach godzin do dyspozycji dyrektora szkoły** (*rozporządzenie w tej sprawie będzie w najbliższym czasie zmienione*).

RAMOWY PLAN NAUCZANIA DLA KLAS I – III SZKOŁY PODSTAWOWEJ

I ETAP EDUKACYJNY (klasy I – III)		
Lp.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin tygodniowo w trzyletnim okresie nauczania
1.	Edukacja wczesnoszkolna ^{b)}	60
2.	Alternatywne metody komunikacji ^{c)}	6
Religia/Etyka		6
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły:		
	1) godziny przeznaczone na realizację zajęć, o których mowa w § 2 ust. 5 pkt 1, 2 i 5 rozporządzenia	3
	2) godziny przeznaczone na realizację zajęć, o których mowa w § 2 ust. 5a rozporządzenia	X ^{d)}
Zajęcia rewalidacyjne ^{e)}		30

c) dotyczy szkół specjalnych dla uczniów ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, z autyzmem,

d) tygodniową liczbę godzin przeznaczonych na realizację tych zajęć w każdym roku szkolnym ustala dyrektor szkoły, z uwzględnieniem art. 42 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela,

e) dotyczy szkół specjalnych dla uczniów: niepełnosprawnych w normie intelektualnej, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, z autyzmem.

RAMOWY PLAN NAUCZANIA DLA KLAS I – III SZKOŁY PODSTAWOWEJ

W trzyletnim okresie nauczania uczeń powinien mieć zorganizowane **co najmniej**:

- **190 godzin języka obcego nowożytnego,**
- **po 95 godzin edukacji muzycznej, edukacji plastycznej i zajęć komputerowych,**
- **290 godzin wychowania fizycznego.**

Edukacja wczesnoszkolna

Założeniem jest, by zajęcia w klasach I-III szkoły podstawowej dalej były realizowane w formie kształcenia zintegrowanego przez jednego nauczyciela. Biorąc jednak pod uwagę kompetencje nauczycieli i możliwości organizacyjne szkoły, dyrektor może zdecydować o wyłączeniu z bloku zajęć zintegrowanych na przykład zajęć komputerowych i ich prowadzenie przydzielić specjalście – nauczycielowi informatykowi z klas IV-VI, jak i innemu nauczycielowi edukacji wczesnoszkolnej, jeśli tylko posiada on odpowiednie kwalifikacje w tym zakresie (**uwaga:** nauczyciel nauczania początkowego nie musi kończyć studiów podyplomowych, ani kursów kwalifikacyjnych dla prowadzenia tych zajęć). Możliwe jest także powierzenie prowadzenia zajęć z zakresu edukacji plastycznej, muzycznej, wychowania fizycznego i języka obcego nowożytnego, nauczycielom posiadającym odpowiednie kwalifikacje.

Edukacja wczesnoszkolna

Trzeba jednak pamiętać, że wprowadzenie specjalistów do edukacji wczesnoszkolnej i wydzielanie poszczególnych zajęć (zwłaszcza jeśli są to zajęcia artystyczne) **należy przeprowadzać w uzasadnionych przypadkach**, zgodnie z zaleceniem zawartym w podstawie programowej, o treści - „*Edukacja w klasach I-III szkoły podstawowej realizowana jest w formie kształcenia zintegrowanego*” – tak, by zbyt wcześnie nie wprowadzać nauczania przedmiotowego.

Edukacja wczesnoszkolna

Wydane zostało nowe rozporządzenie w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, w którym uelastyczniono przepis dotyczący kwalifikacji do nauczania na wczesnym etapie edukacyjnym (przedszkole i klasy I-III szkoły podstawowej).

Na podstawie nowego rozporządzenia kwalifikacje **do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolach i klasach I-III szkół podstawowych** będzie posiadać osoba, która **ukończyła studia wyższe na kierunku pedagogika w specjalności przygotowującej do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym lub wczesnoszkolnym.**

Prawo do nauczania na wczesnym etapie edukacyjnym będzie miała również osoba, która legitymuje się dyplomem **ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli w specjalności przygotowującej do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym lub wczesnoszkolnym.**

Świetlica

W związku z nowym rozporządzeniem w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, **każdy nauczyciel uczący w szkole podstawowej, czy gimnazjum, będzie posiadał kwalifikacje do pracy w świetlicy w danym typie szkoły.**

Etyka

Nowe rozporządzenie w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli pozwala dyrektorowi wskazać w szkole nauczyciela – humanistę, który w ramach studiów odbył kurs filozofii lub etyki, uprawniający do realizacji tego przedmiotu. Można w ten sposób zatrudnić nauczyciela uczącego w szkole podstawowej i gimnazjum, natomiast w szkole ponadgimnazjalnej treści podstawy programowej są już wskazaniem do zatrudnienia nauczyciela – etyka.

W klasach I-III szkoły podstawowej zajęcia z etyki może prowadzić nauczyciel-wychowawca.

Już od dnia 1 września 2009 r. szkoła może we wszystkich klasach realizować nową podstawę programową w zakresie etyki; decyzja w tej sprawie jest podejmowana samodzielnie przez każdą szkołę.

Edukacja dla bezpieczeństwa

Kwalifikacje do nauczania edukacji dla bezpieczeństwa mają przede wszystkim nauczyciele przysposobienia obronnego.

Przedmiot ten kontynuowany będzie w szkole ponadgimnazjalnej, dlatego można rozważyć taką organizację pracy, by przedmiot ten nauczany był w klasie III gimnazjum.

Zajęcia artystyczne

W gimnazjum wprowadzono nowe przedmioty – zajęcia artystyczne i zajęcia techniczne, na które zaplanowano po 60 godzin w cyklu kształcenia.

Założeniem jest, by zajęcia odpowiadały zapotrzebowaniu młodzieży (*np. zajęcia taneczne, chór, warsztaty plastyczne, teatralne, modelarstwo, Klub radia CB, warsztaty kulinarne*)

i możliwościami organizacyjnym szkoły. Zajęcia mogą być blokowane lub realizowane okresowo. Winny odbywać się w szkole, a jeśli są prowadzone poza nią, to musi je prowadzić osoba zatrudniona w szkole.

Przykłady ramowych planów nauczania dla szkoły podstawowej

1

Zajęcia edukacyjne	1	2	3	razem
Edukacja wczesnoszkolna	18	18	18	54
Język obcy	2	2	2	6
Religia	2	2	2	6
Godziny do dyspozycji dyr.	1	1	1	3
Godziny z art.42 KN				
razem	23	23	23	69

2

Zajęcia edukacyjne	1	2	3	razem
Edukacja wczesnoszkolna	17	18	19	54
Język obcy	2	2	2	6
Religia	2	2	2	6
Godziny do dyspozycji dyr.	1	1	1	3
Godziny z art.42 KN				
razem	22	23	24	69

3

Zajęcia edukacyjne	1	2	3	razem
Edukacja wczesnoszkolna	17	17	15	49
Język obcy	2	2	2	6
Edukacja plastyczna	0	0	1	1
Edukacja muzyczna	0	0	1	1
Zajęcia komputerowe	1	1	1	3
Religia	2	2	2	6
Godziny do dyspozycji dyr.	1	1	1	3
Godziny z art.42 KN				
razem	23	23	23	69

4

Zajęcia edukacyjne	1	2	3	razem
Edukacja wczesnoszkolna	17	17	17	51
Język obcy	2	2	2	6
Edukacja plastyczna	0,5	0,5	0,5	1,5
Edukacja muzyczna	0,5	0,5	0,5	1,5
Religia	2	2	2	6
Godziny do dyspozycji dyr.	1	1	1	3
Godziny z art.42 KN				0
razem	23	23	23	69

RAMOWY PLAN NAUCZANIA DLA GIMNAZJUM

Klasy I – III		
Lp.	Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin tygodniowo w trzyletnim okresie nauczania
1.	Język polski	88 ^{c)} + 6 ^{d)} 83 ^{e)}
2.	Język obcy nowożytny	
3.	Drugi język obcy nowożytny ^{b)}	
4.	Muzyka	
5.	Plastyka	
6.	Historia	
7.	Wiedza o społeczeństwie	
8.	Geografia	
9.	Biologia	
10.	Chemia	
11.	Fizyka	
12.	Matematyka	
13.	Informatyka	
14.	Wychowanie fizyczne	
15.	Edukacja dla bezpieczeństwa	
16.	Zajęcia artystyczne	
17.	Zajęcia techniczne	
18.	Godziny z wychowawcą	
19.	Alternatywne metody komunikacji ^{f)}	6
Pozostałe zajęcia		
Religia/Etyka		6
Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły:		
1) godziny przeznaczone na realizację zajęć, o których mowa w § 2 ust. 5 pkt 1, 2 i 5 rozporządzenia		3 + 5 ^{g)}
2) godziny przeznaczone na realizację zajęć, o których mowa w § 2 ust. 5a rozporządzenia		x ^{h)}
Zajęcia rewalidacyjne ^{h)}		30

- b) nie dotyczy uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim,
- d) dodatkowe godziny na nauczanie języka obcego nowożytnego będącego drugim językiem nauczania w szkołach lub oddziałach dwujęzycznych,
- e) dotyczy gimnazjów specjalnych dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim; w gimnazjach tych w trzyletnim okresie nauczania zajęcia edukacyjne z języka obcego nowożytnego należy zrealizować co najmniej w wymiarze 290 godzin,
- f) dotyczy gimnazjów specjalnych dla uczniów ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, z autyzmem,
- g) tygodniową liczbę godzin przeznaczonych na realizację tych zajęć w każdym roku szkolnym ustala dyrektor szkoły, z uwzględnieniem art. 42 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela,
- h) dotyczy gimnazjów specjalnych dla uczniów: niepełnosprawnych w normie intelektualnej, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, z autyzmem.

W trzyletnim okresie nauczania uczeń powinien mieć zorganizowane co najmniej:

- język polski - 450 godzin,
- dwa języki obce nowożytnie - 450 godzin (godziny te mogą być dowolnie rozdzielone pomiędzy te języki),
- muzyka - 30 godzin,
- plastyka - 30 godzin,
- historia -190 godzin,
- wiedza o społeczeństwie - 65 godzin,
- geografia - 130 godzin,
- biologia -130 godzin,
- chemia -130 godzin,
- fizyka - 130 godzin,
- matematyka - 385 godzin,
- informatyka - 65 godzin,
- wychowanie fizyczne - 385 godzin,
- edukacja dla bezpieczeństwa - 30 godzin,
- zajęcia artystyczne - 60 godzin,
- zajęcia techniczne - 60 godzin,
- zajęcia z wychowawcą - 95 godzin,

Obowiązkowe zajęcia edukacyjne	Liczba godzin tygodniowo w trzyletnim okresie nauczania			Suma
	kl.I	kl.II	kl.III	
Język polski	5	5	4	14
Język obcy nowożytny	3	3	2	8
Język obcy nowożytny II	2	2	2	6
Muzyka			1	1
Plastyka	1			1
Historia	2	2	2	6
Wiedza o społeczeństwie		1	1	2
Geografia	2	1	1	4
Biologia	1	2	1	4
Chemia	1	2	1	4
Fizyka	2	1	1	4
Matematyka	4	4	4	12
Informatyka	1	1		2
Wychowanie fizyczne	4	4	4	12
Edukacja dla bezpieczeństwa			1	1
Zajęcia artystyczne	1	1		2
Zajęcia techniczne			2	2
Godziny z wychowawcą	1	1	1	3
Razem: obowiązkowe zajęcia edukacyjne	30	30	28	88
Pozostałe zajęcia				
Religia/etyka	2	2	2	6
Godziny do dyspozycji dyrektora-wdż	0,5	0,5	0,5	1,5
Godziny do dyspozycji dyrektora			1,5	1,5

Przedmiot	I	g.dyr	II	g.dyr	III	g.dyr	Suma	łącznie	Podstawa programowa	poza podstawą
Język polski	5		5		4		14	504	450	54
Język obcy nowożytny	3		2		3		8	288		
Drugi język obcy nowożytny	2		2		2		6	216	450	54
Muzyka	1		0		0		1	36	30	6
Plastyka	0		1		0		1	36	30	6
Historia	2		2		2		6	216	190	26
Wiedza o społeczeństwie	1		1		0		2	72	65	7
Geografia	2		1		1		4	144	130	14
Biologia	2		1		1		4	144	130	14
Chemia	1		2		1		4	144	130	14
Fizyka	1		2		1		4	144	130	14
Matematyka	4		4		4		12	432	385	47
Informatyka	1		0		1		2	72	65	7
Wychowanie fizyczne	4		4		4		12	432	385	47
Edukacja dla bezpieczeństwa	0		0		1		1	36	30	6
Zajęcia artystyczne	0		1		1		2	72	60	12
Zajęcia techniczne	0		1		1		2	72	60	12
Godziny z wychowawcą	1		1		1		3	108	95	13
<i>wych. do życia w rodzinie</i>	0	0,5	0	0,5	0	0,5	1,5	54	42	12
<i>Godz. do dysp. Dyrektora</i>						1,5	1,5	54		
Religia/ Etyka	2		2		2		6	216		
tygodniowo	32	0,5	32	0,5	30	2	97	3492	2857	365

Przedmiot	1	g.dyr	2	g.dyr	3	g.dyr	Suma	Łącznie	Podstawa programowa	
Oddziały										
Język polski	5		4		5		14	504		450
Język obcy nowożytny	3		3		3		9	324	504	450
Drugi język obcy nowożytny	2		2		1		5	180		
Muzyka	1,00						1	36		30
Plastyka			1,00				1	36		30
Historia	2		2		2		6	216		190
Wiedza o społeczeństwie			1		1		2	72		65
Geografia	1		2		1		4	144		130
Biologia	2		1		1		4	144		130
Chemia	1		1		2		4	144		130
Fizyka	1		2		1		4	144		130
Matematyka	4		4		4		12	432		385
Informatyka			1		1		2	72		65
Wychowanie fizyczne	4		4		4		12	432		385
Edukacja dla bezpieczeństwa					1		1	36		30
Zajęcia artystyczne	1,00				1		2	72		60
Zajęcia techniczne	2,00						2	72		60
Godziny z wychowawcą	1		1		1		3	108		95
<i>wych. do życia w rodzinie</i>		0,50		0,50		0,50	1,5	54	108	42
<i>Godz. do dysp. Dyrektora</i>		0,50		0,50		0,50	1,5	54		66
Religia/ Etyka	2		2		2		6	216		
tygodniowo	32	1,0	31	1,0	31	1,0	97	3492		

Dobre rady dla dyrektorów

- Dokładnie i ze zrozumieniem przeczytaj (nawet kilka razy) rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania i podstawę programową.
- Pracuj z kalendarzem, policz dni robocze w każdym roku szkolnym.
- Zwróć uwagę na konkretne dni tygodnia, czy przypadkiem z planu „nie wypada” częściej któryś dzień (np. poniedziałek lub czwartek).
- Licz w cyklu 3-letnim. Zaplanuj liczbę tygodni, przez którą będziesz dzielił liczbę godzin przeznaczonych na dany przedmiot lub edukację. Nanieś koncepcję na swój kalendarz.
- Pamiętaj o:
  - godzinach do dyspozycji dyrektora przeznaczonych na realizację obowiązku, o którym mowa w art.42 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela,
  - nowych przedmiotach,
  - nowym tygodniowym limicie godzin dla ucznia,
  - podziale godzin w gimnazjum przeznaczonych na realizację 2 języków obcych – do Twojej decyzji należy sposób rozdzielenia tych godzin (np. 8+6 lub 9+5),
  - tym, że uczeń musi obowiązkowo uczestniczyć w zajęciach artystycznych i technicznych,
  - **tym że, przedmioty wymienione w ramowym planie nauczania są obowiązkowe dla wszystkich uczniów, mogą być realizowane blokowo lub okresowo,**
  - tym, że w klasach I-III szkoły podstawowej nie należy wydzielać „na siłę” odrębnych edukacji,
  - tym, że edukacja dla bezpieczeństwa może być realizowana w zablokowanym wymiarze godzin (np. dopiero po egzaminie gimnazjalnym).
- Bądź twórczy i otwarty na zmiany!
- Pozyskaj liderów!
- Pamiętaj, że szkoła jest DLA UCZNIA!

Dobre rady dla nauczycieli

- Przeczytaj dokładnie podstawę programową przedmiotu nie tylko dla swojego etapu edukacyjnego, ale również dla etapu wcześniejszego i późniejszego.
- Nie wymagaj od ucznia tego, czego nie mógł się nauczyć na etapie wcześniejszym, pomóż mu wyrównać braki.
- Zauważ, że nowa podstawa programowa zawiera standardy wymagań egzaminacyjnych i jest napisana językiem wymagań, a więc wskazuje na efekty kształcenia.
- Miej świadomość, że od 1 września 2009 r. realizujesz dwie podstawy programowe.
- Dla klasy I możesz sam napisać lub wybrać program, który zostanie dopuszczony przez dyrektora (nie będzie już listy ministerialnej).
- Śledź proces zatwierdzania podręczników na stronie internetowej MEN – przyda Ci się w momencie podejmowania decyzji.
- Planując swoją pracę pamiętaj, że masz efektywnie realizować minimalną liczbę godzin określoną w rozporządzeniu w sprawie ramowych planów nauczania.
- Przeanalizuj swoje kompetencje (dot. przede wszystkim nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej) pod kątem umiejętności językowych, komputerowych, plastycznych, muzycznych i wychowania fizycznego.
- Jeśli jesteś nauczycielem języka obcego zaplanuj, opracuj lub wybierz narzędzia diagnostyczne badające poziom zaawansowania języka przez ucznia.
- Rok szkolny trwa średnio 35 - 36 tygodni nauki, podstawa programowa została ustalona tak, by można ją było zrealizować w ciągu 30 tygodni, masz więc czas na powtórki i na realizację swoich projektów.
- Korzystaj z nowych pomocy dydaktycznych – np. programów multimedialnych. Jeśli ich nie masz – zgłaszaj ten problem dyrektorowi – może uda się go rozwiązać.
- Pomocne będzie numerowanie efektywnie zrealizowanych godzin obowiązkowych przedmiotu celem monitorowania realizacji treści podstawy programowej.
- Zwracaj się z problemami do dyrektora szkoły, zwłaszcza, gdy widzisz problemy z realizacją treści podstawy programowej.
- Miej świadomość, że to Ty jesteś odpowiedzialny za realizację podstawy programowej.
- Dbaj o doskonalenie zawodowe.
- Bądź elastyczny. Zmień swój sposób myślenia!

Dobre rady dla organów prowadzących

- Wraz z wprowadzeniem reformy programowej, oprócz ramowego planu nauczania, zmienia się wiele innych przepisów. Konieczna jest znajomość filozofii tych zmian, aby dobrze wykorzystać jej możliwości.
- Warto pozwolić dyrektorom na poszukiwanie ciekawych rozwiązań organizacyjnych, nie ograniczać ich inwencji, wspierać w poszukiwaniu najlepszych rozwiązań – po prostu zaufać.
- Godziny do dyspozycji dyrektora szkoły, przeznaczone na realizację obowiązku określonego w art. 42 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela:
  - są do dyspozycji dyrektora **konkretnej** szkoły lub placówki,
  - nie są dodatkowo opłacane,
  - ich przydział leży w kompetencji dyrektora szkoły, nie należy go w tym ograniczać,
  - rejestrowanie i rozliczanie tych godzin odbywa się w cyklu półrocznym,
  - godziny te dyrektor może przeznaczyć tylko na wspieranie uczniów ze specyficznymi wymaganiami i na rozwój zainteresowań,
  - liczba tych godzin może być niższa od liczby etatów przeliczeniowych w arkuszu organizacji szkoły.
- Przez najbliższe 2 lata w gimnazjach i 5 lat w szkołach podstawowych będą funkcjonować dwa ramowe plany nauczania (stary i nowy).
- Warto zastanowić się na dostosowaniu arkusza organizacji szkoły, tak aby lepiej odpowiadał możliwościom wynikającym z nowych ramowych planów nauczania. Firmy komputerowe nie zawsze są w stanie sprostać nowym zasadom sporządzania arkuszy.
- Godziny wychowania do życia w rodzinie nie wchodzą do limitu dopuszczalnych tygodniowych godzin dla ucznia.
- Warto wspomóc szkołę w zadbaniu o wyposażenie w sprzęt i pomoce dydaktyczne zgodnie z potrzebami reformy.
- **Klasy realizujące nową podstawę programową nie mogą być łączone z klasami realizującymi „stare” ramowe plany nauczania (w przypadku klas łączonych, wyjątek stanowi dopuszczalne realizowanie – na podstawie decyzji szkoły – w „starych” rocznikach nowej podstawy programowej wychowania fizycznego, języków obcych czy etyki w grupach międzyklasowych).**
- Warto zadbać o taką organizację dowozu uczniów, by nie pogłębiać różnic w możliwości wyboru zajęć sportowych i artystycznych.
- Wspólnym interesem jest dobro dziecka i ucznia – mimo trudności ekonomicznych